

ЕДІТТ ВОРТОН
(США, 1862 - 1937)
лауреатка Пулітцерівської премії

РИМСЬКА ЛИХОМАНКА

Оповідання

*З англійської переклав
Олександр Артамонов*

I

Від столика, за яким обідали ці дві американські пані – зрілі, але досить свіжі, як для свого віку – пройшли вони пласкою терасою римського ресторану, та, спершись на парапет, дивилися спочатку одна на одну, а потім – вниз, на навколишні славетності Палатину та Форуму, з однаковим виразом непевного, але доброзичливого схвалення.

І в той час, коли вони так стояли, дівочий голос весело пролунав зі сходів, що вели до подвір'я неподалік. «Що ж, ходімо, врешті-решт», – прозвучало звідти не до них, але до невидимого співрозмовника, – «проміняймо веселощі молодості на їхнє в'язання», – і свіжий голос відповів зі сміхом: «Та годі тобі, Басю, хіба ж вони лише в'яжуть?». «Припини, я це фігурально сказала», – знову пролунав перший голос. «В кінці кінців, нашим бідним матусям більше не залишається нічого іншого», – на цьому місці поворот сходів приглушив діалог.

Дві пані подивилися одна на одну знову, цього разу з відтінком усміхненої розгубленості, і та, що була тендітнішою та блідішою, покивала головою та сильно почервоніла.

«Барбара!» – прошепотіла вона, посилаючи непочутий докір навздогін насмішуватому голосу на сходах.

Інша пані, повніша та рум'яніша, зі слабо вираженим носом, що супроводжувався енергійними чорними бровами, з гумором засміялася: «Ось, що наші донечки думають про нас!»

Її співрозмовниця відповіла з заперечливим жестом: «Не про нас конкретно. Ми маємо про це пам'ятати. Це лише загальне сучасне розуміння Матерів. Втім – сама бачиш», – напіввинувато вона витягла зі своєї чарівно прикрашеної сумочки клубок шовкових ниток з двома чудовими спицями всередині. «Що тут скажеш», – прошепотіла вона: «Новий спосіб життя справді подарував нам чудовий засіб для

того, щоб вбивати час; інколи я втомлююся просто дивитися – навіть на це». Її жест був адресований величній сцені внизу.

Темна пані знову засміялася, і вони обидві повернулися до споглядання, що проходило в тиші з певним спокоєм, розчиненим в усьому навкруг – спокоєм, що, здається, сходяв від весняної чистоти римських небес. Година ланча була далеко позаду, і пані залишилися на покинутій терасі вдвох. На протилежному її кінці декілька туристичних груп, що прагнули досягнути красу міста в усій її глибині, розбирали путівники та сувеніри. Врешті останні з них пішли, і дві пані залишилися самі на омитому небом узвишші.

«Що ж, я не бачу жодної причини для того, щоб піти звідси», – сказала місіс Слейд, рум'яна пані з енергійними бровами. Два покинуті стільчики стояли неподалік. І вона пересунула їх до кута парапету, врешті розмістивши себе в одному з них, а свій погляд – на Палатині. «Зрештою, це досі найпрекрасніший краєвид у світі».

«Для мене він завжди буде таким», – погодилася її подруга місіс Енслі з настільки непомітним наголосом на «для мене», що місіс Слейд, зауваживши його, навіть засумнівалася, чи не був він випадковістю, на зразок розкиданих по всьому тексту підкреслювань у листах старомодних авторів.

«Грейс Енслі завжди була старомодною», – подумала вона; і додала вголос, посміхаючись своїм спогадам: «Цей краєвид був дуже близьким для нас протягом багатьох добрих років. За нашої першої зустрічі тут, ми були молодшими за наших дівчат. Ти пам'ятаєш!»

«О, так, я пам'ятаю», – прошепотіла місіс Енслі з таким самим невиразним наголосом. «Дивись, нас пильнує метрдотель», – додала вона раптом. Вочевидь, вона була впевнена в собі та своїх правах у цьому світі набагато менше, ніж її подруга.

«Зараз я принесу йому зцілення від такої пильності», – сказала місіс Слейд, простягнувши руку до сумочки, що виглядала настільки ж пишно та дорого, як і сумочка місіс Енслі. Покликавши метрдотеля, вона пояснила, що вони з подругою – великі шанувальниці Риму, яким хотілося б провести кінець дня, споглядаючи місто згори – ось і все, звісно, якщо цим вони не створять незручностей для роботи персоналу. Метрдотель, вклоняючись у відповідь на її подяку, запевнив, що пані тут найбажаніші гості, і ще більше їм будуть раді, якщо вони милостиво залишаться на вечерю. Ця ніч у сяйві повного місяця запам'ятається їм...

Місіс Слейд звела свої чорні брови, почувши недоречні та й навіть небажані натяки на місяць. Але брови повернулися в усміхнене положення, як тільки метрдотель пішов: «Чудово, чому б і ні! Ми ще й не таке можемо! Здається, я увялення не маю, коли дівчата повернуться. Ти хоча б знаєш – звідки? Я ось – ні!».

Місіс Енслі знову почервоніла. «Я думаю, ті молоді італійські авіатори, яких ми зустріли в посольстві, запросили їх злітати на чай в Тарквінію. Я припускаю, що їм захочеться затриматися там та летіти назад у місячному сяйві».

«Місячне сяйво – місячне сяйво! Яке ж воно досі важливе! Ти думаєш, вони такі ж сентиментальні, якими були ми?».

«Я зробила висновок, що анітрохи не знаю, які вони, – сказала місіс Енслі. І, можливо, ми й одна про одну знали не більше».

«Можливо, й так».

Її подруга кинула сором'язливий погляд: «Я ніколи б навіть не уявила собі, що ти була сентиментальною, Алідо».

«Ну добре, може, я й не була такою», – місіс Слейд примружилася, вдивляючись у минуле; на якусь мить, дві пані, що були близькими з дитинства, усвідомили, наскільки вони мало знають одна про одну. Звісно, в кожній був напоготові ярлик для іншої. Місіс Слейд, наприклад, могла б зізнатися як собі, так і будь-кому, хто поставив би таке питання, що місіс Енслі 25 років тому була вишукано гарною, – ні, могли б ви в таке повірити, могли б ви? Звісно, вона й досі чарівна та виразна... Втім, дівчиною вона була вишуканою, набагато красивішою за свою доньку Барбару, хоча, звісно, Бася, згідно з новими стандартами, в будь-якому випадку є більш ефектною, має більшу перчинку, як вони зараз кажуть. Смішно – в кого б їй такою бути з її нікчемними-батьками. Так, Горацій Енслі був повною копією своєї дружини. Музейні експонати для наслідування. Місіс Слейд та місіс Енслі прожили одна навпроти одної – як реально, так і фігурально – багато років. Коли змінювали фіранки в будинку 20 на 23 Східній Вулиці, в будинку 23 – через дорогу – завжди знали про це. А також про всі пересування, покупки, подорожі, річниці, хвороби – там була відома вся нудна хроніка поважного подружжя. Майже ніщо з цього не могло обминути увагу місіс Слейд. Втім, з часом вона втомилася від такої одноманітності, і коли її чоловік нарешті досяг успіху на Волл Стріт і вони переїхали на верхню Паркову Авеню, вона почала думати: «вже краще б жити біля підпільного шинку – хоча б можна побачити поліцейський рейд». Ідея того, що дім Грейс могли б обшукати, так захопила її, що перед переїздом вона навіть обмовилася про це на жіночому ланчі. Її слова запам'яталися та розійшлися далі – інколи їй було цікаво, чи перейшли ті слова вуличку, та чи досягли вони місіс Енслі. Вона сподівалася, що ні, хоча й не дуже тим переймалася. В ті дні поважність не була у високій ціні, та й небагато було шкоди Бездоганним, коли над ними трошки підсміювалися.

Минуло декілька років, місяців – і ось, обидві пані втратили своїх чоловіків. Відбувся відповідний обмін вінками та співчуттями, коротеньке відродження близькості в напівпільмі їхніх скорботних плачів; нарешті, зараз, після нового інтервалу, їхні шляхи перетнулися в римському готелі, де кожна виконувала роль скромного додатку до яскравої доньки. Схожість долі знову звела їх разом, і тепер вони жартують та зізнаються одна одній в тому, що, хоча колись намагання не відставати від доньок втомлювало, тепер, з роками, якоюсь мірою сумно його по-лишати.

Без сумніву, роздумувала місіс Слейд, її почуття самотності є набагато більшим, ніж бідна Грейс навіть могла б собі уявити. Між тим, щоб бути дружиною чи вдовою Дельфіна Слейда, дуже ґрунтовна різниця. Вона завжди вважала себе (з певною гордістю) рівною йому за соціальними здібностями, їй здавалося, що разом вони роблять свою сім'ю такою визначною; втім, різниця після його смерті була неправою.

Вона була дружиною юриста з відомої компанії, який завжди вів одну-дві міжнародні справи, і це вимагало від неї здійснювання неочікуваних та хвилюючих обов'язків: ось вона експромтом розважає важливих колег чоловіка з-за кордону, і, так само раптово, ось вже вони самі вирушають в ділову поїздку до Лондона, Парижа, Рима, де їй віддячують за гостинність, в той час, коли з усіх боків чуто чаруючі слова: «То ця розкішно вдягнена красуня зі звабливими очима – місіс Слейд, дружина Слейда? Але ж в більшості знаменитостей дружини такі нікчемні...».

Так, бути вдовою Слейда після всього цього – сумнівна альтернатива. Всі її здібності виявилися лише продовженнями талантів чоловіка. Тепер в неї залишилася тільки донька, бо син, що ніби й мав успадкувати батькові таланти, раптово помер ще хлопчиком. Вона пережила тодішню агонію, бо поруч був чоловік, що підтримував її та й сам потребував підтримки; тепер, після смерті батька, думка про хлопчика стала нестерпною. В матері не залишилося нікого, окрім доньки; і її люба Дженні була з тих ідеальних доньок, що не потребують особливої уваги від матері. «Тепер, з Басею Енслі, мені треба бути уважнішою», – інколи напівіронічно думала місіс Слейд; втім, Дженні, молодша за свою дорогоцінну подругу, була тим рідкісним випадком, коли молодість та привабливість можуть створити не більше небезпек, ніж їх відсутність.

Це трохи втомлювало місіс Слейд та ставило її в глухий кут. Їй хотілося, щоб Дженні закохалася – навіть у поганого хлопця; тоді б за нею треба було наглядати, виплутувати, рятувати. Замість цього, якраз Дженні доглядала за мамою, оберігала її від протягів та перевіряла, чи випила вона свій тонік...

Місіс Енслі була менш виразною, ніж її подруга, і її уявний портрет місіс Слейд був менш чітким, намальованим легенькими доторками. «Аліда Слейд вкрай яскрава, але не настільки, як вона сама думає про себе», – могла б вона сказати; втім, вона б навіть могла додати, щоб просвітити незнайомих, що місіс Слейд була надзвичайно ефектною дівчиною; в цьому вона набагато перевершувала свою доньку, яка, звісно, була приємною та розумною, але не мала ані грама материного – ну, скажімо, «вогню», як хтось якось висловився. Місіс Енслі взяла б подібні слова у лапки, як вольності, які краще не озвучувати. Ні, Дженні була зовсім не такою, як її мати. Іноді місіс Енслі здавалося, що Аліда Слейд розчарована; в усьому її житті видалося сумним. Самі лише промахи та помилки; місіс Енслі завжди було її шкода.

Тож, ці дві пані розглядали одна одну, кожна – зазираючи не в той кінець свого маленького телескопчика.

II

Так вони довго сиділи мовчки. Здавалося, їм приносить спокій відкладення всіх буденних справ перед ликом величної картини плинності людського життя. Місіс Слейд сиділа в повному спокої, зафіксувавши погляд на золотому скаті Палацу Цезарів; коли місіс Енслі припинила возитися зі своєю сумочкою, вона також занурилася в медитацію. Як багато близьких друзів, цим двом пані ніколи не випадало можливості побути разом у тиші, і місіс Енслі була трохи розгублена тим, що після стількох років їхня близькість перейшла на новий етап, причому етап такий, з яким незрозуміло, як треба поводитися.

Раптово повітря наповнилося насиченим передзвоном, що періодично вкриває Рим дахом зі срібла. Місіс Слейд поглянула на свій годинник. «Вже п'ята», – сказала вона здивовано.

Місіс Енслі запропонувала запитувальним тоном: «В Посольстві о п'ятій грають в бридж». Довго місіс Слейд не відповідала. Здавалося, вона загубилася у спогляданні, і місіс Енслі вже подумала, що її ремарка прозвучала даремно. Втім, через деякий час місіс Слейд проговорила, ніби уві сні: «Бридж, кажеш? ... Хіба що, якщо ти хочеш. Бо в мене, здається, ніякого бажання».

«О, ні», – поспішила її запевнити місіс Енслі. «Мені це зовсім не цікаво. Тут так добре, і так багато старих спогадів, як ти кажеш». Вона вмістилася в своєму стільці та тихесенько дістала в'язання.

Погляд місіс Слейд затримався на ній з підкресленою увагою: «Вона зараз в такому місці – і в'яже! Як так можна...»

Місіс Слейд відкинулася на спинку стільця, повна розмислів, її очі зверталися то до руїн з зеленою галявиною Форуму, то до церкви, що втрачала свою яскравість, і, нарешті – до величі Колізею, що розкинувся трохи далі. Раптово вона подумала: «Дуже мило, звісно, казати про сентиментальність наших дівчат та про місячне сяйво. Але, якщо Басі Енслі не відстанеться той молодий авіатор – той, котрий з них маркіз – то я взагалі нічого не розумію в цьому житті. І Дженні поруч з нею не має жодного шансу. Це мені теж відомо. Чи не тому Грейс Енслі так подобається, що дівчата завжди разом? Моя бідна Дженні – лише фон!» Місіс Слейд ледь чутно розсміялася, і місіс Енслі кинула в'язати.

«В чому справа?»

«А, та це дрібниці, я просто думала про те, наскільки твоя Бася завжди успішна в усьому. Той хлопчина, Кампольєрі – одна з найкращих партій у Римі. Не дивися на мене так невинно, люба – тобі це відомо. І, при всій повазі, я не можу собі втямити... розумієш... яким чином з союзу двох настільки звичайних людей, як ви з Горацієм, могло вийти щось настільки динамічне». Місіс Слейд знову засміялася – хоча й через силу.

Руки місіс Енслі непорушно лежали на в'язальних спицях. Вона вдивлялася в величні залишки пристрасті та краси під її ногами. Втім, її профіль залишався в повному спокої. Нарешті вона вимовила: «Мені здається, ти переоцінюєш Басю, моя люба».

Тон голосу місіс Слейд трошки піднявся: «Ні, аніскільки; я ціную її. І навіть заздрю тобі. О, моя дівчинка ідеальна; якби я була хвора – хотілося б опинитися в руках Дженні. Це буває – але ж не кожного дня я хворію! Я завжди мріяла про яскраву доньку – чому ж я замість неї отримала янгола?»

Місіс Енслі тихо прошепотіла з відтінком сміху: «Бася також янгол».

«Ну звісно, звісно! Але в неї крила з веселки. Знаєш – вони зараз десь на узбережжі гуляють з хлопцями, а ми тут сидимо... Все це нагадує наші минулі часи...»

Місіс Енслі повернулася до в'язання. Можна було уявити (знаючи її не настільки добре, як знала місіс Слейд), що для неї з видовжених тіней серпневих руїн також виринуло чимало спогадів. Але ж ні; вона просто захоплена своєю роботою. Про що їй хвилюватися! Вона чудово знає, що Бася повернеться зарученою з цим Кампольєрі – найбажанішим з можливих наречених. «І тоді вона продасть дім у Нью-Йорку та оселиться біля них у Римі, хоча й, звісно, не буде при цьому набридати – вона для цього занадто тактовна. Вона візьме собі чудового кухаря та влаштуватиме вечірки з бриджем та коктейлями для потрібних людей... і, врешті, вона отримає мирну старість серед онуків...»

Місіс Слейд перервала свій політ у майбутнє, усвідомивши власну неправоту. Справді: вона не мала жодної підстави, щоб погано думати про Грейс Енслі. Але як припинити заздрити їй? Може, все це почалося занадто давно?

Вона встала та підійшла до парапету, наповнюючи свої стурбовані очі магією цієї години, що несла в собі спокій. Втім, замість того, щоб заспокоїти, краєвид ще більше її роздратував. Вона споглядала Колізей. Його золотий скат уже був огорнений пурпурною тінню, а над ним розкинулося кристально чисте небо, без жодного кольору чи відтінку. Саме в цей час день та вечір зійшлися як рівні в небесах.

Місіс Слейд розвернулася та поклала долоню на руку подруги. Цей жест був настільки несподіваним, що місіс Енслі перелякано подивилася на неї.

«Сонце вже сіло. Ти не боїшся, люба?»

«Чого мені боятися?»

«Римської лихоманки чи запалення легенів! Я пам'ятаю, як сильно ти захворіла тією зимою. В молодості в тебе було дуже ніжне горло, правда?»

«Але ж ми тут – нагорі. Внизу, на Форумі, стає справді смертельно холодно, але ж не тут».

«Ну, звісно, ти це знаєш, бо тобі треба бути обережною». Місіс Слейд повернулася до парапету. Вона думала: «Треба якось постаратися не ненавидіти її». Вголос вона сказала: «Знаєш, я дивлюся звідси на Форум, і згадую ту історію про твою тітку – пам'ятаєш?»

«О, звісно; тітка Гаріет. Її підозрювали в тому, що вона відіслала молодшу сестру на Форум після заходу сонця, щоб та назбирала для її альбому нічних квітів. В той час усі мали такі альбоми з сушеними квітами».

Місіс Слейд кивнула. «Але ж насправді вона відправила її через те, що обидві кохали одного чоловіка».

«Звісно, це стара оповідка нашої сім'ї. Кажуть, що Гаріет зізналася в цьому через багато років. В будь-якому разі, бідна молодша сестричка підхопила лихоманку та померла. Мати лякала нас цією історією, коли ми були дітьми».

«Ти й сама мене лякала нею – пам'ятаєш, тією зимою. Коли ми були тут ще дівчатами. Тоді ми з Дельфіном заручилися».

Місіс Енслі тихо засміялася: «Та невже? Невже я справді тебе лякала? Не можу повірити, що тебе можна було легко налякати».

Не завжди, але тоді – так. Я всього лякалася, бо була занадто щасливою. Знаєш, що я маю на увазі?»

«Я... ну... так», – нерішуче відповіла місіс Енслі.

«Мабуть, через це історія про твою жакливу тітку справила на мене таке враження. І я собі подумала: хоча й нема вже Римської лихоманки, на Форумі все одно до смерті холодно, коли сонце заходить – особливо після спекотного дня. А в Колізеї – це холодніше та вологіше».

«В Колізеї? – ?»

«Так. Туди було досить складно потрапити, коли ворота вже зачиняли на ніч. Дуже складно. Втім, тоді все одно можна було це зробити. Всі й робили це – досить часто. Там зустрічалися коханці, яким більше нікуди було піти. Ти про це знала?»

«Я – здається, що так. Вже не пригадую».

«Не пригадуєш? Ти не пригадуєш, як ходила на руїни ввечері, як тільки сіло сонце, і там змерзла? Всі думали, що ти ходила дивитися на схід місяця. Казали, що якраз через це ти й захворіла тоді».

Після моменту мовчання, місіс Енслі перепитала: «Невже справді так казали? Все це було так давно!»

«Так. І ти зараз в порядку, тому це не так важливо. Але сама причина твоєї хвороби вразила твоїх друзів. Всі ж знали, якою ти була розсудливою, коли справа стосувалася твого горла. І як твоя мати опікувала тебе. І при цьому ти так пізно пішла оглядати місто!»

«Може, й так. Найрозсудливіші дівчата не завжди залишаються такими. Чому ти про це думаєш тепер?»

Місіс Слейд, здавалося, не мала готової відповіді. Але за якусь мить вона випалила: «Тому що я більше не можу це виносити!»

Місіс Енслі швидко повернула голову. Її очі були розширеними та дуже блідими. «Не можеш виносити що?»

«Те, що ти не знаєш: мені завжди було відомо, куди ти тоді ходила».

«Куди я ходила?»

«Так. Ти думаєш, я зараз блефую, чи не так? Що ж – ти ходила зустрітися з чоловіком, з яким я була заручена – і я можу повторити кожне слово з отриманого тобою від нього листа».

В той час, коли місіс Слейд говорила, місіс Енслі невпевнено встала. Її сумочка, в'язання та рукавички, охоплені панічним страхом, впали на підлогу. Вона дивилася на місіс Слейд, ніби на примару.

«Ні, ні – не треба», – невпевнено говорила вона.

«Чому ні? Слухай, якщо не віриш. Моя люба, так більше бути не може. Ми маємо побачитися на самоті. Приходь до Колізею чимшвидше, одразу після заходу сонця. Тебе впускають всередину. Ніхто ні про що не здогадається, – може, ти забула, про що в тому листі йшла мова?»

Місіс Енслі прийняла виклик з неочікуваною витримкою. Стоячи навпроти стільця, вона подивилася на подругу та відповіла: «Ні, я теж знаю його напам'ять».

«І підпис? «Тільки твій Д. С.» Все було так? Я права? Чи не цей лист і витягнув тебе в той вечір, як тільки стемніло?»

Місіс Енслі все ще дивилася на неї. Місіс Слейд здавалося, що за контрольованою маскою маленького спокійного личка відбувалася якась повільна бортьба. «Я й не думала, що вона може так добре собою володіти», – подумала місіс Слейд. Але якраз у цей момент місіс Енслі сказала: «Я не розумію, звідки ти дізналася. Я одразу спалила цей лист».

«А, ну справді, ти ж така розсудлива», – пані Слейд посміхнулася. «І тепер коли лист спалено, ти не можеш збагнути, звідки я знаю, що в ньому було. Правда, чи не так?»

Місіс Слейд почекала, але місіс Енслі не казала нічого.

«Ну добре, моя люба, я знаю, що було в тому листі, тому що я написала його!»

«Ти?»

«Так!»

Дві жінки стояли десь з хвилину, роздивляючись одна одну в останніх золотих променях. Тоді місіс Енслі впала у свій стілець. «О!» – прошепотіла вона й закрила обличчя руками.

Місіс Слейд нервово зачекала інших слів або рухів. Але нічого не відбувалося, і, нарешті, вона вигукнула: «Я тебе шокувала».

Руки місіс Енслі опустилися на коліна. Обличчя, яке вони відкрили, було в сльозах. «Я навіть не могла подумати на тебе. Я вважала, що цей лист – єдиний написаний ним до мене».

«Але його написала я. Так, це була я! Але ми були заручені. Ти про це забула тоді?»

Місіс Енслі знов опустила голову: «Я не намагаюся виправдовуватись... Я пам'ятала...»

«І все ж пішла?»

«І все ж пішла».

Місіс Слейд стояла, дивлячись на маленьку зіщулену фігурку. Полум'я її гніву вже згасло. І вона не розуміла, як взагалі можна було уявити, що від копірвання в ранах подруги можна було отримати якесь задоволення. Але тепер їй треба було виправдатися.

«Розумієш? Я тебе ненавиділа, ненавиділа тебе. Я знала, що ти була закохана в Дельфіна – і я боялася; боялася тебе, твого тихого характеру, твоєї ніжності... твого... Коротше кажучи, мені хотілося прибрати тебе зі шляху – ось і все. Хоча б на декілька тижнів. Щоб бути впевненою щодо нього. Так, у сліпій люті я написала цей лист... Не знаю, чому розповідаю тепер все це тобі».

«Мені здається, – сказала повільно місіс Енслі, – це через твою постійну ненависть до мене».

«Можливо. Або через те, що мені хотілося викинути все це з голови». Вона зробила паузу. «Я рада, що ти знищила лист. Звісно, я ніколи не бажала тобі смерті».

Місіс Енслі знову повернулася до мовчання, і місіс Слейд, що стояла поруч, усвідомила дивне відчуття ізоляції, відрізаності від теплового потоку людського спілкування.

«Ти вважаєш мене чудовиськом!»

«Не знаю... Всього лише один лист, а ти кажеш, що його написав не він».

«Тобі досі є діло до того листа!»

«Всі ті спогади важливі для мене», – сказала місіс Енслі.

Місіс Слейд продовжувала дивитися на неї. Місіс Енслі здавалася знищеною – якби вона зараз встала, вітер міг би розвіяти її, як грудку пилу. Ревнощі місіс Слейд раптово знову оживилися. Всі ці роки ця жінка жила лише тим листом. Наскільки треба було його кохати, щоб тепер цінувати навіть пам'ять про той попіл! Лист від чоловіка, зарученого з її подругою. Хто тут ще чудовисько!

«Ти зробила все, щоб забрати його в мене, хіба ні? Але ти схибила, і я його отримала. Ось і все».

«Так. Ось і все».

«Краще б я тобі не казала. Я й не припускала, що ти так до цього ставишся; мені здавалося, це тебе просто розважить. Усе це було так давно, як ти й сказала; і треба віддати мені належне – звідки б я могла знати, що ти сприйняла це серйозно. Звідки б я могла, знаючи, що за два місяці після того ти побралася з Горациєм Енслі? Як тільки ти видужала, твоя матір одразу відвезла тебе до Флоренції та одружила там. Всі дивувалися – як це могло статися так швидко? Але мені здається, я знаю: в мене була ідея, що ти просто хочеш показати нам з Дельфіном, що тепер ти вища за все минуле – просто щоб нас зачепити. В дітей бувають дуже жалюгідні причини для найсерйозніших вчинків. І твій шлюб переконав мене в тому, що насправді Дельфін не був важливим для тебе».

«Так. Я припускаю, що в мого шлюбу мало бути якраз таке враження», – погодилася місіс Енслі.

Чисті небеса над ними втратили все своє золото. Сутінки поширювалися ними, затьмарюючи Сім Пагорбів. Де-не-де запалювалися вогники серед листя внизу. Пуста тераса оживилася кроками офіціантів, що приходили сходами через центральний вхід, з'являючись то з серветками, то з підносами, то несучи пляшки вина. Вони пересунули столи, розставили стільці. Тоненька гірлянда електричних вогників

замерехтіла. Несподівано з'явилася товста пані в пильовику, та запитала ламаною італійською, чи не бачив хтось резинку, що тримала її розтріпаний путівник вкупі. Разом з офіціантами вона за допомогою тростини шукала її під столом, де перед тим приймала ланч.

Куток, в якому місіс Слейд та місіс Енслі сиділи, все ще залишався покинутим у тіні. Довго жодна з них не говорила. Нарешті, місіс Слейд знову почала: «Мені здається, мій вчинок був чимось на кшталт жарту».

«Жарту?»

«Ну, розумієш, дівчата інколи бувають жорстокими. Тим більше, закохані дівчата. Я пригадую, як сміялася весь вечір, уявляючи, як ти там чекаєш у темряві, ховаючись та прислухаючись до кожного звуку – звісно, я була розстроєною, дізнавшись про твою хворобу».

Місіс Енслі довго не рухалась. Втім, повільно вона розвернулася до своєї співрозмовниці: «Але я не чекала. Він все влаштував. Він був там. Ми одразу ввійшли», – промовила вона.

Місіс Слейд різко відсахнулася від парапету. «Дельфін там! Вони тебе впустили! Припини, ти ж зараз просто брешеш!» – закричала вона.

Голос місіс Енслі став чистішим і повним загадковості. «Ну звісно, він там був. Очевидно, що він прийшов».

«Прийшов? Та звідки б йому знати, що ти там! Ти мариш!»

Місіс Енслі засумнівалася, чи казати: «Але ж я відповіла на лист. Я повідомила його про те, що буду там. І він прийшов».

Місіс Слейд закрила обличчя руками. «Боже! Ти відповіла! Я ніколи не припускала, що ти могла відповісти...»

«Дивно, що ти не думала про це, пишучи листа».

«Так. Я була засліплена люттю».

Місіс Енслі встала та одягнула хутряну накидку. «Тут холодно. Краще б нам піти... Мені шкода», – сказала вона, закутуючись у хутро.

Неочікувані слова завдали місіс Слейд гострого болю. «Так; краще ходімо». Вона взяла сумочку та плащ. «Я не знаю, чому тобі має бути шкода мене», – пробурчала вона.

Місіс Енслі стояла, дивлячись на сутінковий Колізей. «Ну, тому, що мені не довелося тоді чекати».

Місіс Слейд голосно розреготалася. «Так, в цьому ти мене перемогла. Але хіба тепер я маю тобі через це заздрити? Після стількох років. В кінці кінців, в мене було все: в мене був він протягом двадцяти п'яти років. А в тебе не було нічого, окрім одного листа, написаного не ним».

Місіс Енслі знову замовкла. Нарешті, вона пішла до дверей тераси та обернулася до своєї співрозмовниці.

«В мене була Барбара», – сказала вона й вирушила до сходів, залишаючи місіс Слейд позаду.